

Stichting tot Instandhouding van het
Museum van de
Kanselarij der
Nederlandse Orden

nieuwsbrief, nr. 9.2, oktober 2022

Beste lezer,

De digitale nieuwsbrief van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden verschijnt in beginsel twee maal per jaar: in de laatste week van april, kort voor de jaarlijkse lintjesregen, en medio oktober. Vanwege personele omstandigheden ontvangt u deze brief later dan dat u van ons gewend bent.

inhoud

In deze nieuwsbrief staan we stil bij drie bijzondere portretten in de collectie van de stichting die stammen uit het bezit van de vorsten van Wied, bij de heruitgave van een standaardwerk op het gebied van Nederlandse militaire onderscheidingen en bij het tweehonderdjarige bestaan van de Erepenninġ voor Menslievend Hulpbetoon. Aan deze nieuwsbrief werd meegewerkt door George Sanders, conservator ridderorden en onderscheidingen van Paleis Het Loo en Willem de Boer, voorzitter van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden.

uw mening telt

Eventuele op- of aanmerkingen, suggesties, vragen of aanvullingen naar aanleiding van deze nieuwsbrief kunt u doorgeven aan het secretariaat van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden. En uiteraard zijn wij benieuwd naar uw reactie.

Stuur een email naar: secretariaat@kanselarijmuseum.nl.

Mocht u geen prijs meer stellen op de nieuwsbrieven, dan kunt u dat per email laten weten. Uw gegevens zullen dan uit het adressenbestand worden verwijderd.

Stuur een email naar: secretariaat@kanselarijmuseum.nl onder vermelding van 'opzegging digitale nieuwsbrief'.

Stichting tot Instandhouding van het
Museum van de
Kanselarij der
Nederlandse Orden

Portretten uit het bezit van de vorsten van Wied

De collectie van de Stichting tot Instandhouding van het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden bevat een groot aantal topstukken. Tot die topstukken horen ook de drie portretten die afkomstig zijn uit het bezit van de vorsten van Wied.

Marie, prinses van Oranje-Nassau

Wilhelmina Frederika Anna Elisabeth Maria wordt op 5 juli 1841 geboren. Ze is de dochter van prins Frederik, de jongere broer van de latere koning Willem II, en prinses Louise van Pruisen. Prinses Marie trouwt in 1871 met Willem, vorst van Wied. Het paar krijgt twee kinderen. De Von Wieds zien zichzelf lange tijd als serieuze gegadigden voor de Nederlandse troon. Totdat in 1909 Juliana wordt geboren.

Het portret van Wilhelmina van Pruisen, koningin der Nederlanden

Van haar vader erft prinses Marie verschillende familiebezittingen. In 1967 worden deze geveild. De stichting weet een fraai portret van Wilhelmina van Pruisen (1751-1820), koningin der Nederlanden, door Joseph Paelinck te verwerven. Samen met het portret van haar echtgenoot koning Willem I hing het op Paleis Noordeinde in het vertrek waar de koning en de koningin om vier uur 's middags samen thee dronken. De stichting kon het portret verwerven omdat het in de veilingcatalogus niet was afgebeeld en omdat het was omschreven als 'Porträt einer Fürstin'.

De beide portretten van prins Frederik

Vijf jaar na de veiling kon de stichting twee schilderijen verwerven van prins Frederik: een prachtig portret van de jonge prins ten voeten uit door Charles Howard Hodges en een ovaal portret van de prins in het uniform van veldmaarschalk door Bastiaan de Poorter uit 1870. Beide doeken werden met Friedrich Wilhelm, Fürst zu Wied geruild. Aan de vorst werd een speciaal voor dit doel door de stichting aangekocht ruitportret van Fredrik Hendrik uit 1632 afgestaan.

De Geïllustreerde Bax

Voor verzamelaars van Nederlandse militaire ridderorden en onderscheidingen vormt het werk dat dr. W.F. Bax in de jaren '30 publiceerde nog steeds een belangrijk handboek. Kort geleden verscheen daarvan een volledig geïllustreerde heruitgave in drie delen.

Willem Frederik Bax (1891-1961)

In 1916 studeerde Willem Frederik Bax aan de Universiteit van Amsterdam af in de geneeskunde. Daarna vertrok hij als officier van gezondheid in dienst van het KNIL naar het toenmalige Nederlands-Indië. Vanwege gezondheidsredenen keerde hij al in 1920 terug naar Nederland. Nadat hij op eigen verzoek eervol uit militaire dienst was ontslagen, vestigde hij zich als gemeentelijk kinderarts in Amsterdam.

Verzamelaar, onderzoeker en auteur

Al van jongs af aan verzamelde Bax ridderorden en onderscheidingen. Om zoveel mogelijk kennis op te doen, schreef hij musea, instellingen en gedecoreerden aan met vragen om informatie. In 1931 verscheen zijn eerste artikel en het jaar daarop zijn 'Ridderorden, eeretekenen, draagtekens en penningen, betreffende de weermacht van Nederland en koloniën (1813-heden)'. Voor dat werk ontving hij de gouden literatuurpenning van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde.

een houten modellé

Al jaren bestond onder verzamelaars de wens om het werk van Bax opnieuw uit te geven en aan te passen aan de wensen van de moderne tijd. Daarbij konden ontbrekende stukken worden opgenomen en kleurenafbeeldingen van goede kwaliteit worden toegevoegd.

Het is aan de inzet van de verzamelaars Robin Biemans en Hans Boetier, die al eerder samenwerkten, te danken dat de Geïllustreerde Bax in een tijdsbestek van enkele maanden het licht zag. De drie delen, die samen meer dan duizend pagina's tellen, zijn te verkrijgen bij de Studiekring Ridderorden en Onderscheidingen door een email te sturen aan secretaris@vereniging-sro.nl.

Met de verschijning van de 'Geïllustreerde Bax' is de naam Bax niet langer die van een auteur maar die van een standaardwerk.

Stichting tot Instandhouding van het
Museum van de
Kanselarij der
Nederlandse Orden

Tweehonderd jaar Erepenning van Menslievend Hulpbetoon

De Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon werd 200 jaar geleden ingesteld en kan in goud, zilver of brons worden verleend. Na de Militaire Willems-Orde en het Verzetskruis is de gouden Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon de hoogste onderscheiding die ons land kent.

instelling

In 1821 redde luitenant Alexander de Langle een sergeant uit een diepe put. Koning Willem I wilde hiervoor niet de Militaire Willems-Orde verlenen, maar stelde bij Koninklijk Besluit van 19 juni 1822 de Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon in 'ter beloning van menslievende daden die het kenmerk van moed, beleid en zelfopoffering in zich dragen'.

varianten

Van de Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon bestaan negen verschillende typen. Dat komt vooral omdat de erepenning tot 1912 op de voorzijde het portret van het staatshoofd droeg. In het begin werd de onderscheiding uitgereikt in de vorm van een legpenning, maar sinds 1897 is het een draagbare medaille met een oranje lint met een rode middenbaan. Het huidige model dateert uit 1912: een ovale medaille gedekt door een Koninklijke kroon met op de voorzijde een afbeelding van een moeder met drie kinderen. Zij stelt de naastenliefde voor. Deze afbeelding is ontleend aan de beeldengroep in de voorgevel van het stadhuis van Bolsward.

verleningen

De Erepenning is in de afgelopen 200 jaar meer dan 5.000 maal verleend, waarvan minder dan 100 maal aan vrouwen. De onderscheiding wordt nog steeds toegekend en kan meer dan één keer worden verleend. Zo ontving glazenwasser H. van Raam uit Amsterdam de medaille vijf maal en matroos J. Huybrechtsen vier maal. Mensen die meer dan één erepenning ontvingen, mogen deze allemaal tegelijkertijd dragen. Een van de bekendste dragers van de Erepenning is de 'Heldersche mensenredder' Dorus Rijkers. De jongste aan wie de erepenning werd verleend was 12 jaar, de oudste 92 jaar.

